

ఓం శ్రీ పరమాత్మనే నమః

అథ ప్రథమోఽధ్యాయః

అర్జునవిషాదయోగః

ధృతరాష్ట్ర ఉవాచ -

ధర్మక్షేత్రే కురుక్షేత్రే సమవేతా యుయుత్సవః|

మామకాః పాణ్డవాశ్చైవ కిమకుర్వత సజ్జాయ||1||

సజ్జాయ ఉవాచ -

దృష్ట్వా తు పాణ్డవానీకం వ్యూఢం దుర్యోధనస్తదా|

ఆచార్యముపసంక్రమ్య రాజా వచనమబ్రవీత్||2||

పశ్యేతాం పాణ్డవుత్రాణామ్ ఆచార్య మహతీం చమూమ్|

వ్యూఢాం ద్రుపదపుత్రేణ తవ శిష్యేణ ధీమతా||3||

అత్ర శూరా మహేష్వాసాః భీమార్జునసమా యుధి|

యుయుధానో విరాటశ్చ ద్రుపదశ్చ మహారథః||4||

ధృష్టకేతుశ్చేకితానః కాశిరాజశ్చ వీర్యవాన్|

పురుజిత్కున్తిభోజశ్చ శైబ్యశ్చ నరపుంజవః||5||

యుధామన్యుశ్చ విక్రాంతః ఉత్తమౌజాశ్చ వీర్యవాన్|

సాభద్రో ద్రౌపదేయాశ్చ సర్వ ఏవ మహారథాః||6||

అస్మాకం తు విశిష్టా యే తాన్నిబోధ ద్విజోత్తమ|
నాయకా మమ సైన్యస్య సజ్జార్థం తాన్ బ్రవీమి తే||7||

భవాన్ భీష్మశ్చ కర్ణశ్చ కృపశ్చ సమితిజ్ఞాయః|
అశ్వత్థామా వికర్ణశ్చ సౌమదత్తిస్తథైవ చ||8||

అన్యే చ బహవః శూరాః మదర్థే త్యక్తజీవితాః|
నానాశస్త్రప్రహరణాః సర్వే యుద్ధవిశారదాః||9||

అపర్యాప్తం తదస్మాకం బలం భీష్మాభిరక్షితమ్|
పర్యాప్తం త్వదమేతేషాం బలం భీమాభిరక్షితమ్||10||

అయనేషు చ సర్వేషు యథాభాగమవస్థితాః|
భీష్మమేవాభిరక్షన్తు భవన్తః సర్వ ఏవ హి||11||

తస్య సజ్జానయన్ హర్షం కురువృద్ధః పితామహః|
సింహనాదం వినద్యోచ్చైః శఙ్ఖం దధ్మౌ ప్రతాపవాన్||12||

తతః శఙ్ఖాశ్చ భేర్యశ్చ పణవానకగోముఖాః|
సహసైవాభ్యహన్యన్త స శబ్దస్తుములోఽభవత్||13||

తతః శ్వేత్తైర్హయైర్యుక్తే మహతి స్యన్దనే స్థితా|
మాధవః పాణ్డవశ్చైవ దివ్యౌ శఙ్ఖౌ ప్రదధ్మతుః||14||

పాశ్చాజన్యం హృషీకేశః దేవదత్తం ధనన్జాయః|
 పౌణ్డ్రం దధౌ మహాశఙ్ఖం భీమకర్మా వృకోదరః||15||

అనన్తవిజయం రాజా కున్తిపుత్రో యుధిష్ఠిరః|
 నకులః సహదేవశ్చ సుఘోషమణిపుష్పకౌ||16||

కాశ్యశ్చ పరమేష్వాసః శిఖణ్డీ చ మహారథః|
 ధృష్టద్యుమ్నో విరాటశ్చ సాత్యకిశ్చాపరాజితః||17||

ద్రుపదో ద్రౌపదేయాశ్చ సర్వశః పృథివీపతే|
 సౌభద్రశ్చ మహాబాహుః శఙ్ఖాన్దధ్ముః పృథక్ పృథక్||18||

సఘోషో ధార్తరాష్ట్రాణాం హృదయాని వ్యదారయత్|
 నభశ్చ పృథివీం చైవ తుములో వ్యనునాదయన్||19||

అథ వ్యవస్థితాన్దృష్ట్యా ధార్తరాష్ట్రాన్ కపిధ్వజః|
 ప్రవృత్తే శస్త్రసమ్పాతే ధనురుద్యమ్య పాణ్డవః||20||

హృషీకేశం తదా వాక్యమ్ ఇదమాహ మహీపతే|

అర్జున ఉవాచ -

సేనయోరుభయోర్మధ్యే రథం స్థాపయ మేఽచ్యుత||21||

యావదేతాన్నిరీక్షేఽహం యోధుకామానవస్థితాన్|
 కైర్మయా సహ యోధ్వ్యం అస్మిన్ రణసముద్యమే||22||

యోత్యమానానవేక్షేఽహం య ఏతేఽత్ర సమాగతాః|

ధార్తరాష్ట్రస్య దుర్బుధేః యుద్ధే ప్రియచికిర్షవః||23||

సంజ్ఞాయ ఉవాచ -

ఏవముక్తో హృషీకేశః గుడాకేశేన భారత|

సేనయోరుభయోర్మధ్యే స్థాపయిత్వా రథోత్తమమ్||24||

భీష్మద్రోణప్రముఖతః సర్వేషాం చ మహీక్షితామ్|

ఉవాచ పార్థ పశ్యేతాన్ సమవేతాన్కురూనితి||25||

తత్రాపశ్యత్స్థితాన్ పార్థః పితౄనథ పితామహాన్|

ఆచార్యాన్మాతులాన్భ్రాతృన్ పుత్రాన్పుత్రాన్సఖీన్స్తథా||26||

శ్వశురాన్సుహృదశ్చైవ సేనయోరుభయోరపి|

తాన్సమీక్ష్య స కౌన్తేయః సర్వాన్బన్ధూనవస్థితాన్||27||

కృపయా పరయాఽఽవిష్టః విషీదన్నిదమబ్రవీత్|

అర్జున ఉవాచ -

దృష్టేష్టమం స్వజనం కృష్ణ యుయుత్సం సముపస్థితమ్||28||

సీదంతి మమ గాత్రాణి ముఖం చ పరిశుష్కతి|

వేపథుశ్చ శరీరే మే రోమహర్షశ్చ జాయతే||29||

గాఢీవం స్రంసతే హస్తాత్ తష్టకైచ్చవ పరిదహ్యతే|
న చ శక్నోమ్యవస్థాతుం భ్రమతీవ చ మే మనః||30||

నిమిత్తాని చ పశ్యామి విపరీతాని కేశవ|
న చ శ్రేయోఽనుపశ్యామి హత్వా స్వజనమాహవే||31||

న కాఙ్క్షే విజయం కృష్ణ న చ రాజ్యం సుఖాని చ|
కిం నో రాజ్యేన గోవింద కిం భోగైర్జీవితేన వా||32||

యేషామర్థే కాఙ్క్షితం నః రాజ్యం భోగాః సుఖాని చ|
త ఇమేఽవస్థితా యుద్ధే ప్రాణాన్స్యక్త్వా ధనాని చ||33||

ఆచార్యాః పితరః పుత్రాః తథైవ చ పితామహాః|
మాతులాః శ్వశురాః పౌత్రాః శ్యాలాః సమ్బన్ధినస్తథా||34||

ఏతాన్న హన్తుమిచ్ఛామి ఘ్నతోఽపి మధుసూదన|
అపి త్రైలోక్యరాజ్యస్య హేతోః కిం ను మహీకృతే||35||

నిహత్య ధార్తరాష్ట్రాన్నః కా ప్రీతిః స్యాజ్జనార్దన|
పాపమేవాశ్రయేదస్మాన్ హత్వైతానాతతాయినః||36||

తస్మాన్నార్థా వయం హన్తుం ధార్తరాష్ట్రాన్స్వబాన్ధవాన్|
స్వజనం హి కథం హత్వా సుఖినః స్యామమాధవ||37||

యద్యవ్యేతే న పశ్యన్తి లోభోపహతచేతసః|

కులక్షయకృతం దోషం మిత్రద్రోహ చ పాతకమ్||38||

కథం న జ్ఞేయమస్మాభిః పాపాదస్మాన్నివర్తితుమ్|

కులక్షయకృతం దోషం ప్రపశ్యద్భిర్జనార్దన||39||

కులక్షయే ప్రణశ్యన్తి కులధర్మాః సనాతనాః|

ధర్మే నష్టే కులం కృతస్సమ్ అధర్మోఽభిభవత్యుత||40||

అధర్మాభిభవాత్కృష్ట ప్రదుష్యన్తి కులస్త్రియః|

స్త్రీషు దుష్టాసు వార్ణియ జాయతే వర్ణసంక్రారః||41||

సంక్రారో నరకాయైవ కులఘ్నానాం కులస్య చ|

పతన్తి పితరోహ్యేషాం లుప్తపిణ్డోదకక్రియాః||42||

దోష్టరేతైః కులఘ్నానాం వర్ణసంక్రారకారైః|

ఉత్సాద్యన్తే జాతిధర్మాః కులధర్మాశ్చ శాశ్వతాః||43||

ఉత్సన్నకులధర్మాణాం మనుష్యాణాం జనార్దన|

నరకేఽనియతం వాసః భవతీత్యనుశుశ్రుమ్||44||

అహో బత మహత్త్వాపం కర్తుం వ్యవసితా వయమ్|

యద్రాజ్యసుఖలోభేన హన్తుం స్వజనముద్యతాః||45||

యది మామప్రతీకారమ్ అశస్త్రం శస్త్రపాణయః|
ధార్తరాష్ట్రాః రణే హన్యుః తస్మే క్షేమతరం భవేత్||46||

సజ్జాయ ఉవాచ -

ఏవముక్త్వాఽర్జునః సజ్జ్యే రథోపస్థ ఉపావిశత్|
విస్మయ్య సశరం చాపం శోకసంవిగ్నమానసః||47||

॥ఓం తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసు ఉపనిషత్సు
బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే
అర్జునవిషాదయోగో నామ ప్రథమాఽధ్యాయః॥

